

KONKURS PRZEDMIOTOWY

PRZYRODA

ZAKRES DLA KLASY 4 • SZKOŁA PODSTAWOWA

SESJA JESIENNA 2026

Zakres obowiązujący przy konstrukcji arkusza konkursowego

25

pytań A–D

1

poprawna odpowiedź

4

klasa szkoły podstawowej

Zasady wspólne

- Zakres został opracowany wyłącznie dla klasy 4 według nowej podstawy programowej obowiązującej od 1 września 2026 r.
- Konkurs sprawdza przede wszystkim rozumienie zjawisk przyrodniczych, obserwację, wnioskowanie, analizę prostych danych oraz bezpieczne działanie w terenie i podczas doświadczeń.
- Zadania mogą wykorzystywać fotografie organizmów, plany i proste mapy, wyniki obserwacji, schematy doświadczeń, tabele oraz krótkie materiały źródłowe.
- Zakres został celowo ograniczony do bezpiecznego fragmentu możliwego do zrealizowania do terminu konkursu; nie obejmuje całego materiału rocznego.

Nowa podstawa 2026 - najważniejsza zasada

- Przyroda w nowej formule jest przedmiotem interdyscyplinarnym, łączącym elementy biologii, geografii, fizyki i chemii.
- Jesienny zakres Synapsy kończy się przed systematycznym działem „Materia i jej przemiany”.
- Nie przenosimy mechanicznie zakresów ze starego modelu przyrody ani z wcześniejszych konkursów.

Zasada publikacyjna: arkusz konkursowy nie może wykraczać poza opublikowany zakres klasy 4.

4

KLASA 4

Nowa podstawa 2026 • zakres jesienny

1. Poznajemy przyrodę

- przyrodażywiona i nieożywiona oraz elementy środowiska stworzone przez człowieka;
- podstawowe czynności życiowe organizmów;
- obserwacja jako sposób poznawania przyrody; podstawowe narzędzia badacza: lupa, lornetka, mikroskop, termometr, waga, taśma miernicza i naczynie z podziałką;
- znaczenie zmysłów w odbieraniu informacji z otoczenia.

2. Obserwacja i doświadczenie

- obserwacja a doświadczenie; proste pytanie badawcze i hipoteza;
- wynik obserwacji lub doświadczenia i formułowanie prostego wniosku;
- odróżnianie faktu od opinii;
- podstawowe zasady bezpieczeństwa podczas obserwacji terenowych i prostych badań.

3. Orientacja w terenie

- główne i pośrednie kierunki świata; róża kierunków;
- wyznaczanie kierunków za pomocą kompasu i podstawowa orientacja w terenie;
- bezpieczne i odpowiedzialne zachowanie podczas zajęć terenowych oraz wobec przyrody.

4. Rośliny, zwierzęta i grzyby najbliższej okolicy

- rozpoznawanie wybranych roślin na podstawie wyglądu; rośliny zielne i drzewiaste; drzewo, krzew, krzewinka i pnącze;
- podstawowe części roślin i ich funkcje w ujęciu ogólnym; bardzo ogólny podział na rośliny zarodnikowe i nasienne;
- rozpoznawanie wybranych zwierząt oraz śladów ich obecności; bezkręgowce i kręgowce - podstawowe rozróżnienie;
- ryby, płazy, gady, ptaki i ssaki - rozpoznawanie głównych grup bez szczegółowej zoologii;
- grzyby jako odrębna grupa organizmów; grzybnia i owocnik; podstawowe zasady bezpiecznego zbierania grzybów.

5. Organizmy niebezpieczne

- przykłady roślin i grzybów trujących oraz zwierząt mogących stwarzać zagrożenie;
- właściwe zachowanie podczas kontaktu z nieznanym organizmem oraz podstawowe zasady postępowania po ukąszeniu lub użądleniu.

6. Skały i krajobraz najbliższej okolicy

- skały jako składnik przyrody nieożywionej; obserwowane właściwości: barwa, twardość, spójność i odporność na wodę;
- przykłady skał i materiałów skalnych spotykanych w otoczeniu: piasek, glina, granit, wapień, węgiel i marmur - bez geologicznej teorii ich powstawania;
- elementy krajobrazu naturalnego i przekształconego przez człowieka; podstawowe formy terenu;
- wpływ człowieka na krajobraz; rozpoznawanie elementów najbliższego otoczenia na prostym planie lub mapie.

Granica zakresu - klasa 4

- bez systematycznego działu „Materia i jej przemiany”: drobinowego modelu materii, stanów skupienia jako pełnego działu, mieszanin i przemian substancji;
- bez energii i elektryczności;
- bez szczegółowej budowy komórki i anatomii człowieka;
- bez kontynentów, oceanów, ruchów Ziemi i szczegółowej meteorologii;
- bez rozbudowanego przeglądu środowisk wodnych i lądowych oraz materiału przewidzianego dla przyszłych klas 5–6 nowej przyrody.

Uwaga: Zakres określa materiał, z którego mogą być konstruowane zadania. Nie oznacza, że każdy element zakresu musi pojawić się w arkuszu.